

Jokaisella on oikeus voida hyvin - ehkäisevä päihdetyö vähentää eriarvoisuutta

Päihde- ja peliongelmat vaikuttavat yhteiskuntaan valtavasti. Alkoholi ja tupakka selittävät merkittävän osan väestöryhmien välisistä terveyseroista, mutta ehkäisevään päihdetyöhön kuuluu myös rahapelaamisesta, huumausaineista ja lääkkeistä aiheutuvien haittojen ehkäisy. Näistä kaikista aiheutuu mittavien kustannusten lisäksi suurta inhimillistä kärsimystä. Haitat koskettavat jokaista suomalaista, ikään tai sosiaaliseen asemaan katsomatta.

Näin ei tarvitse olla. Me tarvitsemme toimia, jotta mahdollisimman moni voi hyvin.

Uuden soten tärkein tavoite on siirtää painopiste korjaavista, sirpaleisista ja kalliista palveluista ennaltaehkäiseviin, varhaisiin ja monialaisiin palveluihin. Ehkäisevällä päihdetyöllä vahvistetaan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Se on sosiaalisen kestävyys vahvistamista ja eriarvoisuuden vähentämistä: laadukkaita ja saavutettavia palveluita, turvaverkkojen punomista, riskitekijöiden vähentämistä ja suojaavien tekijöiden vahvistamista ihmisten arjessa.

Tiedämme, että ehkäisevä päihdetyö toimii, nyt tarvitaan vain sitoutumista ja resursseja. Korona on osoittanut, että suuretkin muutokset ovat mahdollisia, kun niihin panostetaan ja sitoudutaan. Säästöjä syntyy, kun kiinnitetään huomiota päihteistä aiheutuvien haittojen ja ongelmien ehkäisyyn. Pienilläkin päätöksillä voi olla iso vaikutus, jos jokainen alueen päätöksentekijä ymmärtää ehkäisevän päihdetyön merkityksen ja edistää sitä omalla sektorillaan.

Päihdehaittojen ehkäiseminen on tehokkaampaa ja halvempaa kuin niiden korjaaminen. Laadukkaiden päihdepalveluiden säilyttäminen ja kehittäminen on tärkeää, mutta aivan erityisen tärkeää on antaa apua ja tukea ennen kuin haitat syvenevät.

Järjestöillä on suuri merkitys niin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, osallisuuden lisäämisessä, ennaltaehkäisevässä työssä, asiantuntijaroolissa sekä palveluiden tuottajana. Aktiivinen ja moniääninen kansalaisyhteiskunta on keskeinen toimija, kun halutaan vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Vapaa ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta lisää luottamusta sekä auttaa ottamaan laajasti huomioon eri väestöryhmiä.

Ensimmäiset hyvinvointialueiden päättäjät tekevät pitkälle tulevaisuuteen vaikuttavia päätöksiä siitä, miten alueiden hallinto järjestetään, mitä mitataan ja miten toimintaa johdetaan ja ohjataan. Hyvinvointialueet saavat varsin vapaasti päättää, miten ne käytännössä toimeenpanevat järjestämisestä koskevaa lainsäädäntöä. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä tulee jatkossa velvoittamaan sekä kuntia että hyvinvointialueita toteuttamaan ehkäisevää päihdetyötä.

Rakenteet ovat parhaillaan muotoutumassa. Nyt kannattaa varmistaa, että hyvinvointialueille luodaan ehkäisevän päihdetyön rakenteet ja toimintatavat siten, että järjestöt ovat mukana kumppaneina.

Lisätiedot:

toiminnanjohtaja Marja Pakarinen
p. 040 629 9045, marja.pakarinen@ehyt.fi

Ehkäisevän päihdetyön vaalitavoitteet ja ratkaisut hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen hyvinvointialueilla

1) Ehkäisevä päihdetyö toteutuu sosiaali- ja terveystalveissa

Hyvinvointialue tukee alueensa kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämässä ja huolehtii ehkäisevän päihdetyön tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Hyvinvointialueiden tulee myös lisätä ja tukea ehkäisevän päihdetyön osaamista tehtävissään. Ehkäisevä päihdetyö ei keskity vain alkoholiin ja tupakkatuotteisiin, vaan siihen kuuluvat myös rahapelaaminen, huumeet ja lääkkeet.

- Huolehditaan, että ehkäisevä päihdetyö on sekä sosiaali- että terveystalveissa tehtävää työtä.
- Kirjataan päihteidenkäytön mini-interventiot järjestelmiin, kun huomataan että päihteiden käyttöön liittyy haittaa tai riskejä. Arvioidaan haittojen lisääntymistä.
- Aukkaille annetaan tietoa, neuvontaa ja keskustelumahdollisuuksia matalalla kynnyksellä ja yhdenvertaisesti niin asiakkaita kohtaavan työn kuin erilaisten verkkopalveluiden ja -materiaalien kautta.
- Linkitetään palveluketjukuvausmuksiin mukaan järjestöjen ehkäisevän päihdetyön oma-apumateriaalit, neuvontapalvelut, vertaistoiminta ja kohtaamispaikat. Järjestöjen asiantuntijuus, materiaalit ja koulutukset toimivat ammattilaisten työn tukena.

2) Hyvinvointialueen rakenteet ja hallinto edistävät ehkäisevää päihdetyötä

Hyvinvointialueiden lakisääteinen tehtävä on esittää ja edistää ehkäisevää päihdetyötä hallinnossaan. Ehkäisevää päihdetyötä tulee johtaa ja sille on luotava rakenteet.

- Hyvinvointialueille nimetään ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, joka toimii yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa.
- Hyvinvointialueille nimetään järjestökoordinaattori, joka hoitaa vakituisesti järjestöyhteistyötä.
- Hyvinvointialueen strategiassa näkyy ehkäisevä päihdetyö ja järjestöjen merkitys. Ehkäisevän päihdetyön rooli osana sosiaalisesti kestävästä kehityksestä tunnustetaan.

3) Aukkaat ja järjestöt osallistuvat hyvinvointia edistävään työhön

Hyvinvointialueiden tulee lain mukaan edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, jotta päihdehaitat vähenisivät.

- Alueellista Pakka-mallia toteutetaan yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa.
- Järjestökoordinaattorin työ tukee osallisuutta ja mahdollistaa kuntalaisten ja järjestöjen osallistumisen sote-palvelujen kehittämiseen.

4) Ehkäisevää päihdetyötä tehdään yli sektorirajojen

Hyvinvointialueen tehtävä on huolehtia toimien yhteensovittamisesta kunnan, hyvinvointialueen, viranomaisen, elinkeinoelämän ja yhteisöjen kanssa. Ehkäisevää päihdetyötä tehdään niin varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa, työllisyyden hoidon ratkaisuissa, vapaa-ajan ja kulttuuripalveluissa kuin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmissä. Järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on työtä usein juuri yhdyspinoilla. Järjestöt kohtaavat ja tukevat niitä ihmisiä, joilla on suurin riski pudota palvelujärjestelmien ulkopuolelle.

- Varmistetaan, että eri ikäryhmien tarpeet huomioidaan aina lapsista ikääntyviin. Huomioidaan myös läheisten tarpeet.
- Huomioidaan ehkäisevä päihdetyö alueellisissa opiskeluhoitosuunnitelmissa. Varmistetaan, että opiskeluhoitolain mukainen yhteisöllinen ja ehkäisevä työ jatkuu koulujen ja opiskeluhoollon yhteistyönä.